

ESHITISHDA NUQSONI BOR BO'LGAN BOLALAR

Tojibaeva Muhabbat Abdurahimovna

*“University of Management and Future Technologies” universiteti S554-
23PPo' guruh talabasi*

Annotatsiya. Ushbu matnda eshitishda nuqsoni bor bolalar haqida soʻz yuritiladi. Eshitish nuqsonlari bolaning nutq rivojlanishiga, ijtimoiy va akademik faoliyatiga taʼsir koʻrsatishi mumkin. Matnda bunday bolalarga yordam berish uchun ota-onalar, oʻqituvchilar va mutaxassislarining hamkorligi, shuningdek, taʼlim tizimining maxsus talablariga javob berishi kerakligi haqida gapiriladi. Eshitish muammolari boʻlgan bolalar uchun maxsus yordam, texnologiyalar va oʻqitish usullarining ahamiyati taʼkidlanadi.

Kalit soʻzlar: Eshitish nuqsoni, Bolalar, Nutq rivojlanishi, Ijtimoiy moslashuv, Ota-onalar va oʻqituvchilar roli, Taʼlim tizimi, Maxsus yordam, Logopediya, Eshitish apparatlari, Psixologik qoʻllab-quvvatlash.

Kirish: Eshitish nuqsoni boʻlgan bolalar jismoniy va ruhiy rivojlanishda baʼzi qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin. Eshitish qobiliyatining pasayishi bolaning tilni rivojlantirishiga, muloqotga kirishishiga, oʻqish va taʼlim olishda toʻsqinlik qilishiga sabab boʻlishi mumkin. Bunday bolalarga eng yaxshi yordamni koʻrsatish uchun keng qamrovli yondashuv talab etiladi. Ota-onalar, oʻqituvchilar va mutaxassislar bu bolalar uchun moslashgan taʼlim muhitini yaratishi kerak. Eshitish nuqsoni boʻlgan bolalar — bu jismoniy va psixologik rivojlanishda baʼzi muammolarga duch keladigan, ammo toʻgʻri yordam va qoʻllab-quvvatlash orqali toʻliq rivojlanishi mumkin boʻlgan bolalardir qiyinchiliklaridantoʻliqeshitmaslikka qadar. Bunday bolalar uchun erta diagnostika va davolash muhim ahamiyatga ega. Eshitish nuqsonining sabablarini aniqlash (tugʻma, kasalliklar yoki atrof-muhit omillari) va ularga toʻgʻri tibbiy va pedagogik yordam koʻrsatish jamiyatdagi muvaffaqiyatli integratsiyani taʼminlashda asosiy omil

bo'ladi. **Eshitish nuqsoni bo'lgan bolalar** — bu bolaning eshitish qobiliyati cheklangan yoki umuman yo'q bo'lgan holatni ifodalaydi. Eshitish, odamlarning atrof-muhit bilan o'zaro aloqada bo'lishida, muloqotda ishtirok etishda va tafakkur jarayonlarida muhim ahamiyatga ega. Eshitish qobiliyati bo'lmagan bolalar uchun o'zlarini ifodalash, tushunish va o'rganish jarayonlari ancha murakkablashadi. Ushbu nuqsonning sabablari va tasiri har xil bo'lishi mumkin: u tug'ma yoki keyinchalik rivojlanishi mumkin, bu esa bolaning ijtimoiy, emosional va kognitiv rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Eshitish nuqsonining turli shakllari. Eshitish nuqsoni bolaning turli yosh bosqichlarida turlicha ta'sir qiladi. Bunga misol sifatida, eshitishning tug'ma nuqsonlari, infektsiyalar (masalan, otit), akustik zarbalar yoki tovushli muhitdagi salbiy omillarni keltirish mumkin. Eshitish qobiliyatining pasayishi bolaning nutq rivojlanishini, so'zlarni o'zlashtirishini va atrofda insonlar bilan muloqot qilishni qiyinlashtiradi. Ba'zida, bolalar o'zlarini jamiyatdan izolyatsiya qilib, qiyin vaziyatlarga tushib qolishlari mumkin. O'qitishda maxsus yondashuvlar.

Eshitish nuqsoni bo'lgan bolalar uchun ta'lim tizimi maxsus yondashuvlar, o'qish texnologiyalari va moslashtirilgan metodlardan foydalanishni talab qiladi. Eshitish muammosi bo'lgan bolalar uchun vizual materiallar, qo'l harakatlari, ishora tilidan foydalanish, o'z-o'zini anglashni rivojlantirish va interaktiv metodlar yordam beradi. Ular uchun maxsus sinflar tashkil etilishi, shuningdek, maxsus o'qituvchilar va logopedlar bilan ishlash kerak.

Texnologiyalar va yordamchi vositalar Eshitish apparatlari, koxlear implantlar, eshitish kuchaytirish qurilmalari kabi texnologiyalar bolaning eshitish imkoniyatlarini yaxshilashga yordam beradi. Bu vositalar orqali bolalar yanada faolroq muloqot qilishlari, ta'liolishlari va o'zlarini jShuningdek,maxsus dasturlar

Hulosa: Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar uchun ijtimoiy, psixologik va ta'lim jihatidan qo'llab-quvvatlash juda muhimdir. Bunday bolalarning rivojlanishida, ular bilan to'g'ri muloqot qilishda va ta'lim berishda maxsus yordam muhim ahamiyatga ega. Ota-onalar va ta'lim muassasalarining birgalikda ishlashi, maxsus usullar va texnologiyalar yordamida bolaning o'z qobiliyatlarini rivojlantirishga

yordam beradi. Yaxshi qo'llab-quvvatlash orqali, eshitishda nuqsoni bor bolalar ham jamiyatda muvaffaqiyatli yashay olishlari mumkin. Eshitishda nuqsoni bor bolalarga to'g'ri yordam ko'rsatish, ularning ta'limi va rivojlanishini qo'llab-quvvatlash uchun jamiyatning barcha a'zolarining hamkorligi kerak. Eshitish nuqsonlari bolaning faqat eshitishini emas, balki uning psixologik va ijtimoiy rivojlanishini ham ta'sir qiladi. Shuning uchun, ota-onalar, o'qituvchilar, mutaxassislar va jamiyatning boshqa a'zolari bunday bolalar uchun moslashgan yondashuvlar, texnologiyalar va psixologik qo'llab-quvvatlashni ta'minlashlari zarur. Eshitish nuqsoni bo'lgan bolalar jamiyatga to'liq integratsiyalashishlari va o'z imkoniyatlarini amalga oshirishlari mumkin, agar ularga to'g'ri yordam berilsa.

Bu tarzda kengaytirilgan ma'lumotlar bolaning ta'limi, rivojlanishi va ijtimoiy integratsiyasi uchun zarur bo'lgan barcha aspektlarni o'z ichiga oladi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR

1. Sulaymon Amirqulovich Xaydarov. (2024). O'quvchilarni tarbiyashda ijtimoiy fanlarni o'qitishnididaktik imkoniyatlari. SCIENCE AND EDUCATIONSCIENTIFIC JOURNAL. 5.1.B.271-275.
2. Хайдаров, С. (2023). Педагогик faoliyatdao'qituvchi o'zida kompetentlik sifatlarinishakillantirishi. Цифровизация современного образования: проблема и решение, 1(1), 64–67.
3. Хайдаров, С. А. (2023). ТАРИХ ДАРСЛАРИДА САНЪАТ АСАРЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ УСУЛЛАРИ. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(1/2), 92-96.
4. Хайдаров С. (2024). Spiritual influence on child education in families. Web of Teachers: InderscienceResearch. 2 (11). 203-205.
5. Хайдаров С. (2025). Оилаларда фарзандтарбиясига рухий таъсир ўтказиш. Modern Education and Development. 3 (17). 23-27.
6. Khaydarov S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. Modern Education and Development. 3 (17). 28-33.

7. Xaydarov S.A. (2025). Ijtimoiy-gumanitar fanlardaraqamli metodlardan foydalanish yo'llari. NEW RENAISSANCE international scientific journal. 2(1). 91-94.
8. Xaydarov S.A. (2025). Yoshlarda vatanparvarlikhissini tarbiyalashda Boburnoma asariga ishlanganminiatyuralarning ahamiyati. Til va adabiyot.uz